

MINSTALØNIN - LØNJVAVNINGAR-GRUNNURIN - FORSKOTS-RINDANIN

Fiskimannaverkfallið endaði við tí úrslitið, at Landsstýrið gekk við til at tryggja fiskimonnum eina minstaløn, ið vil bøta so mikið um kor fiskimanna, at vandin fyri hungri og halli er burturbeindur. Men at vinna hetta úrslit hevur kostað fiskimonnum og øllum samfelagnum hóp av peningi. Kortini kundi alt hetta verið umgingið. Verkfallið var óneyðugt, fiskimenn nýttust ikki havt ligið heima, samfelagið nýttist ikki havt mist tiggjutals miljónir av teimum stöðugt afturvendandi verkföllum. At hesin spurningurin kundi verið loystur fyri mongum árum síðani, vilja vit vísa á her niðanfyrir, við at endurtaka söguna um minstulønina, lønjavningargrunnin og forskotsrindanina.

Minstalønin.

Vit minnst øll, hvussu illa fiskimenn vóru fyrirkomnir í byrjanini av seinasta heimsbardaga.

Hin gamli fiskiskapurin varð avlagdur og ferskfiskaveiðan tikin upp í staðin. Men til hesa vinnu kundu so fáir koma, og um hana var eingin sáttmáli. Limirnir duttu burtur úr fiskimannafelögunum, ið so stutt gjørdust veik og mistu takið á fiskimannafylkingini til at kunna makta at gera nakað munandi í teirri nýggju umstøðum.

Úrslitið var, at fiskimenn heldur enn at ganga heima við ongum vinningi til at fæða konu og børn við fóru at sigla við fiski úttan nakran ávisan sáttmála — og teir vóru vanliga so illa fyrirkomnir, at teir tóku við tí, teir fingu. Og tað varð í minsta lagi, kunnu vit ætla. Tað vóru veruliga menn, sum góvu seg til at sigla fyri 150 kr. fyri túrin, sum reiðarin vann í tiggjutúsundatali fyri ikki at siga hundratúsundatali uppá.

Hetta kundi ikki ganga sögdu umboðsmenn javnaðarmanna á tingi.

Javnaðarmenn útarbeiddu so eitt uppskot, sum var framúrskarandi fyri tíð sína og sum altíð vil standa sum eitt lýsandi fyridømi um teirra miðvísa arbeiði á tingi fyri at bøta um trøngu kor fiskimanna.

Eftir hesum uppskoti skuldu allir fiskimenn fáa í minstuløn 700 kr. um mánaðin.

Harafturat skuldu fiskimenn hava rætt til at fáa prosentlignan part av ágóðanum (söluni) og rætt til at fáa lóndana setta eftir rentabilitetinum og krígssvandaumstøðunum.

Óg uppskotið hjá javnaðarmönnum fekk ein meiraltá á tingi fyri sær og varð samtykt, men tær 700 kr. vildu afturhaldsflokkarnir ikki ganga við til — tær vóruð kryplaðar niður í 500 kr.

Seinni varð henda minstalønarskipanin grundfest í javnaðarflokksins uppskoti um

Lønjavningargrunnin

Upprunin til lønjavningargrunnin var sáttmálatrætan millum fiskimenn og útgerðarmenn. Partarnir vóru rendir fastir. Alt stóð í botni.

Tá komu javnaðarmenn við uppskotinum um lønjavningargrunnin.

Henda grunnin kenna allir fiskimenn, tí hana vann at enda ein meiraltá fyri sær, og fiskimannastætturin veit hvóna týðning hana mangan hevur havt, sjálvt um tað hevur eydnast afturhaldsflokkunum at krypla hansara upprunliga tilætlaða virki rættuliga munandi. Tað kann altíð henda fiskimenn, at teir koma illa fyri við litlum fiski, óhappum, so ikki

kann verða talan um stórvegis innlögu av teirra fiskiskapi. Hesin grunnur skuldi tí tryggja fiskimonnum tað neyðturvuliga til livsupphaldið. Bein-an vegin vísti virki grunnins, at hann veruliga kom at roynast ein stovnur, ið rökja skuldi grundleggjandi og týðningarmikil livsynjarmál fiskimanna.

Men hóast hetta aftraðu afturhaldsflokkarnir sær ikki við at seta uppskot um avtöku av hesum grunni. Hetta uppskot varð eisini samtykt á tingi av afturhaldsflokkunum, og harvið var einasta veruliga tryggjað fiskimanna fallin til jarðar.

Fiskimenn gjørdu verkfall móti lögtinginum, og aftaná harðar og drúgvur tingingar í tinginum, fekk ein skipan aftur í lag, men tíverri var hon ikki so mikið sum til helvtar so góð, sum tann skipanin, ið javnaðarmennu hövdu uppskot um av fyrstun tíð.

SEINASTU HENDINGARNAR UNDIR VERKFALLINUM

Sunnudagin 25. apríl.: Fiskimannamannafelagið fær fræmir um, at Vesturskin, ið liggur á Havninum ætla at sigla. Erl. Patursson fer á Skálafjørðin við »Dúgvuni« eftir fólki fyri at stöðga trolaranum. »Vesturskin« hevur 25 manns umboð og er í ferð við at toga akkerið inn, tá ið Dúgvann leggur at borði. At byrja við gongur tað heldur harðliga fyri seg, men at enda eydnast tað Erl. P. at fáa manningina í land. Manningin noyðist at fara til húsar aftur. Áður enn leikur endaði umboð á »Vesturskin« var politimeistarin og ein politistur komnir umboð. Seinni kom »Vesturskin« at kai og sigldi sama kvöldið á Vestmanna.

★

Mánadagin 26. apríl.: Eftir áheitan frá Fiskimannafelagnum stevna fiskimenn av Skálafjørðinum og øðrum bygðum úr Eysturoy, Skopunigar, Sandingar, Nólsoygar o. a. til Havnar fyri at krevja lögtingið saman. Sama dag koma lögtingsmenninir J. Fr. Øregaard, Einar Waag og J. Chr. Olsen til Havnar. Kl. 5 s. p. varð fundur hildin í kommunuskúlagarðinum, har stjórn Fiskimannafelagsins segði frá krøvum sínum: at fáa tingið saman fyri at tryggja fiskimonnum sámuligi lønarlíkindi. Aftaná fundin var kravgonga út í Tinganes, har Hákon Djurhuus var staddur. Lögmaður var í Suðuroy og Rikard Long í Keypmannahavn. H. Djurhuus

Hetta árið fingu tí fiskimenn ikki fulla minstuløn.

Verkfallið í ár, sum eftir tí, ið omanfyri er nevnt, kundi verið umgingið bert allir flokkar hövdu havt tikið undir við stöðu javnaðarmanna, endaði so við, at tær av javnaðarmönnum framsettu tryggingarætlanir verða settar í gildi.

Forskotsrindanin.

Roynðirnar tey seinastu árin hava víst, at hin størsti vandin hjá fiskimonnum hevur verið, at teir ofta ikki í eitt heilt ár og meira hava fingið eitt oyra fyri fisk sín ella sum løn hjá illa á holdum komnum útgerðarmönnum.

Viðgerðandi hesa ringu stöðu hjá fiskimonnum kom formaður Suðuroyar fiskimannafelags J. H. Daabjörg fram við tankanum um eina forskotsrindanarskipan.

Á tingið setti javnaðarflokkurin uppskotið um forskotsrindanina.

Hetta uppskot varð samtykt saman við einum fólkaflokksmeiraltá og sjálfstýrsmönnum.

Landstýrið fekk í hendi at seta lógarfyriskipanina í kraft, og hetta kom at liggja undir Kr. Djurhuus, men synd var at siga, at eldur var undir fótum hansara at fáa málið framt til litar. Eftir er nú at fáa hesa skipan at virka so fullgigjaða sum ætlað eftir andanum í lógini.

lovaði at svara kl. 10. Hann hevði síðan samráðingar við lögmannin. Kl. 10 kom svar landstýrisins, ið segði, at tað ikki vildi kalla tingið saman fyrr enn verkfallið var avblást. Um somu tíð varð stevnt til fundar í lögtinginum, har móttir vóru umboðsmennir fyri Fiskimannafelagið og lögtingsmenninir: J. Fr. Øregaard, J. P. Henriksen, Einar Waag, D. P. Danielsen, Hanus við Høgadalsá og Poul Petersen. H. Djurhuus og Martin Holm hövdu eisini jattað at koma, men nektaðu seinri. Í tinginum varð hildin drúgvur fundur. Teir hjástaddu lögtingsmenninir sögdu seg vilja gera, hvat teir kundu fyri at fáa tingið saman og finna eina loysn á verkfallinum. Poul Petersen, ið skuldi fara avstað áðrenn fundurin var lokin, var av eini miskiljing tikin uttanfyri tinghúsið og tveittur inn aftur, men fekk seinri eftir áheitan stjórn Fiskimannafelagsins loyvi at fara frá tinghúsinum í øllum góðum. Seinni kom Erl. P. og las eina frageiðing frá fundinum og segði frá, at javnaðarmenn, sjálfstýrsmenn og tjóðveldismenn vóru samdir um at kalla tingið saman eins og hvørjir tingmenn hövdu verið til stöðar og hvørjir vóru í Havn, men ikki til stöðar í tinghúsinum.

★

Týsdagin 27. apríl.: Tingmenninir J. P. Davidsen, J. Kallsoy og S. P. Zachariassen komu til Havnar. Kl. 11½ kemur lögmaður aftur úr Suðuroy við

Ternuni. 200 fiskimenn taka ímóti honum. Tingmenn frá javnaðarflokkinum og sjálfstýrisflokkinum og umboðsmenn fyri fiskimenn gera fleiri royndir at fáa lögmann at kalla tingið saman, men hann heldur fast við stöðu sína: verkfallið skal avblást fyrst, síðani vil hann kalla tingið saman, men útum tað vil hann eingi lyfti geva.

Kl. 6 s. p. heldur Havnar arbeiðsmannafelag fund í kommunuskúlagarðinum og lovar fiskimonnum at stöðja teirra krøv. Føroya arbeiðarafelag verður kallað saman til fundar. Kl. 11½ verður fundur aftur hildin í kommunuskúlagarðinum. Um eitt-tíðina verður boðað frá, at Føroya arbeiðarafelag er farið til lögmanns at krevja tingið saman og vil hava svar innan ein tíma. Annars verður F. A. at gera samhugarverkfall um alt landið. Leitað verður eftir lögmanni alla náttina, men hann er ikki at finna. Leysasögur sögdu, at lovað varð honum, ið fann lögmannin, 1000 kr. í virðisløn.

Sama dag fer m/b »Brynild« til Klakksvíkar fyri at stöðga »Polarstjørnuni«, ið er til reiðar at fara avstað. Seinri um dagin kemur »Brynild« aftur til Havnar, men mánningin á »Polarstjørnuni« nektaði at fylgja boðum Fiskimannafelagsins.

★

Mikudagin 28. apríl.: Kl. 7 á morgni boðar norska útvarpið frá alverkfallið um alt landið. Kl. 9½ fer lögmaður skriv Føroya arbeiðarafelags. Umboðsmenn fyri landstýrisflokkan: Martin Holm, Trygvi Samuelsen, J. Chr. Olsen og Poul Petersen stevna til fundar saman við landstýrinum. Lögmaður boðar frá, at hann vil svara innan kl. 6 á kvöldi, hvat er langt uttanfyri tíðarfreist F. A.s, sum um middagsleitið sendir boð um alt landið at gera fyrribils samhugarverkfall. Kl. 4 s. p. heldur Havnar arbeiðsmannafelag fund í Tórshöll um viðari framhald av verkfallinum, og F. A. stevni til eykaðalfund í Havn hósdagin fyri at viðgerða sama mál. Umboðsmenn fyri mótmælissflokkarnir hava samráðingar við landstýrið, ið heldur fast um, at verkfallið skal avblást fyrst. At enda gongur landstýrið við til at geva Føroya Arbeiðaraf. skrivliga vátan um, at teir vilja tryggja fiskimonnum eina hóskandi minstuløn og kalla tingið saman kl. 4 s. p. friggjadagin, men framvegis við somu treytum, at verkfallið verður avblást beinan vegin. Stjórn Fiskimannafelagsins og 3 umboðsmenn fyri hvørja søkn halda drúgvan fund í tinghúsinum. Nærum hvør maður hevur orðið. At enda eru allir samdir um at taka við tilboðinum. Eftir er at boða teirri stóru fiskimannafjöldini frá hesum. Hetta verður gjørt í kommunuskúlagarðinum. Menn vóru ymiskir á máli um, hvussu fiskimenn fóru at stilla seg, men allir sum ein tóku við boðum felagsins um at avblása verkfallið beinan vegin. Samstundis sendi F. A. boð um alt landið at avblása teirra samhugarverkfall. Stuttu løtu aftaná stævnu fiskimenn úr aftur Havni aftaná at hava verið her útvið 3 samdøgur.

Crepe nylon-sokkar.

Crepe nylonsockkar verða nú so væl gjørdir at teir av röttum áttu at borði navnði »fólka-sokkar«. At byrja við vóru teir so sum so, men nú er annaleiðis. Í dag eru teir samsvartandi króini um seinar góðar, sterkar, men hóast tað vakrar sokkar til skrivstovu- og krambúðarkvinnuna, — stutt sagt til allar kvinnur, bæði húsmóður og arbeiðskvinnur. Crepe nylon-sokkarir kosta 16 kr. parið, men tá ið teir halda leingi, eru teir væl óðrari enn vanligir nylonsockkar. —